

УДК (378)37.014

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ КУРСУ «ЗАГАЛЬНА ЕКОЛОГІЯ» У ПЕДАГОГІЧНИХ ВНЗ

Мамаєва Л.Т., асистент
кафедри педагогіки та менеджменту освіти
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

Кримова Т.М., асистент
кафедри педагогіки та менеджменту освіти
Глухівський національний педагогічний університет імені
Олександра Довженка

Луценко О.І., асистент
кафедри теорії і методики викладання
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

У статті порушено проблему підготовки студента до майбутньої професійної діяльності. Здійснено спробу удосконалення та розвитку навичок самостійної роботи студентів шляхом застосування проектів під час вивчення дисципліни «Загальна екологія». Шляхом експериментальних досліджень встановлено, що проектне навчання допомагає сформувати так званий проектувальний стиль мислення, яке поєднує в єдину систему теоретичні та практичні складові діяльності людини, дозволяє розкрити, розвинути, реалізувати творчий потенціал особистості.

Ключові слова: *проект, самостійна робота, особистість, творчий потенціал, професійна діяльність.*

В статті затронута проблема підготовки студента к будущей профессиональной деятельности. Предпринята попытка усовершенствования и развития навыков самостоятельной работы студентов путем применения проектов при изучении дисциплины «Общая экология». Путем экспериментальных исследований установлено, что проектное обучение помогает сформировать так называемый проектировочный стиль мышления, который сочетает в единую систему теоретические и практические составляющие деятельности человека, позволяет раскрыть, развить, реализовать творческий потенциал личности.

Ключевые слова: *проект, самостоятельная работа, личность, творческий потенциал, профессиональная деятельность.*

Mamaieva L.T., Krymova T.M., Lutsenko O.I. USING OF PROJECTS DURING THE STUDY OF THE SUBJECT "GENERAL ECOLOGY" IN PEDAGOGICAL UNIVERSITIES

The article presents the results of the investigation of the issue of training of students to the future professional activity. The attempt to improve and develop of the students skills of independent work by using the projects during the study of the subject "Ecology" was carried out. By using the experimental investigation it was established that project-based learning promotes the formation so-called designing style of thinking, which consists of the theoretical and applied components of human activity and allows to develop and to realize the creative potential.

Key words: *project, independent work, creative potential, professional activity.*

Постановка проблеми. Нині широко обговорюється питання про модернізацію освіти, мета якої – створення умов для підвищення якості навчально-виховного процесу. В основі стратегії модернізації лежить компетентнісний підхід [1, с. 66–73]. Вибір компетентності як ключового поняття не випадковий. У ньому закладена ідеологія інтерпретації змісту освіти, вона об'єднує інтелектуальну складову освітнього процесу, володіє інтегративним і системним характером. Питання пошуку вирішення завдань модернізації полягає

в тому, як практично важко здійснити переорієнтацію домінуючої освітньої парадигми на сучасну, що відповідає вимогам XXI ст.? Дійсно важко вирішити управлінське завдання розробки і впровадження нових форм організаційно-методичного супроводу освітнього процесу, що забезпечує досягнення студентами високої якості освіти [5, с. 65–69].

Ступінь розробленості проблеми. Розробка методики підготовки студентів університету до дослідницької діяльності як функції професійної майстерності обумов-

лена сьогодні й потребами практики самої вищої школи [4, с. 65–69].

Науково-дослідницька діяльність студентів університету є важливою складовою системної підготовки спеціалістів, вона безпосередньо пов'язує їх з навчальною діяльністю [6, с. 218–219].

На сучасному етапі розвитку вищої освіти проблема активності пізнавальної діяльності студентів набуває особливо важливого значення в зв'язку з високими темпами розвитку і вдосконалення науки і техніки, потребою суспільства в людях освічених, здатних швидко орієнтуватися в обстановці, мислити самостійно і вільно.

Виконання такого роду завдань стає можливим тільки в умовах активного навчання, стимулюючого розумову діяльність студентів.

Навчання, яке здійснюється за допомогою активних методів, сприяє формуванню пізнавального інтересу до придбання знань і навчальної діяльності [6, с. 127].

Пізнавальний інтерес – це глибокий внутрішній мотив, заснований на властивій людині вродженій пізнавальній потребі.

Відсутність інтересу у студентів – показник серйозних недоліків у організації навчання.

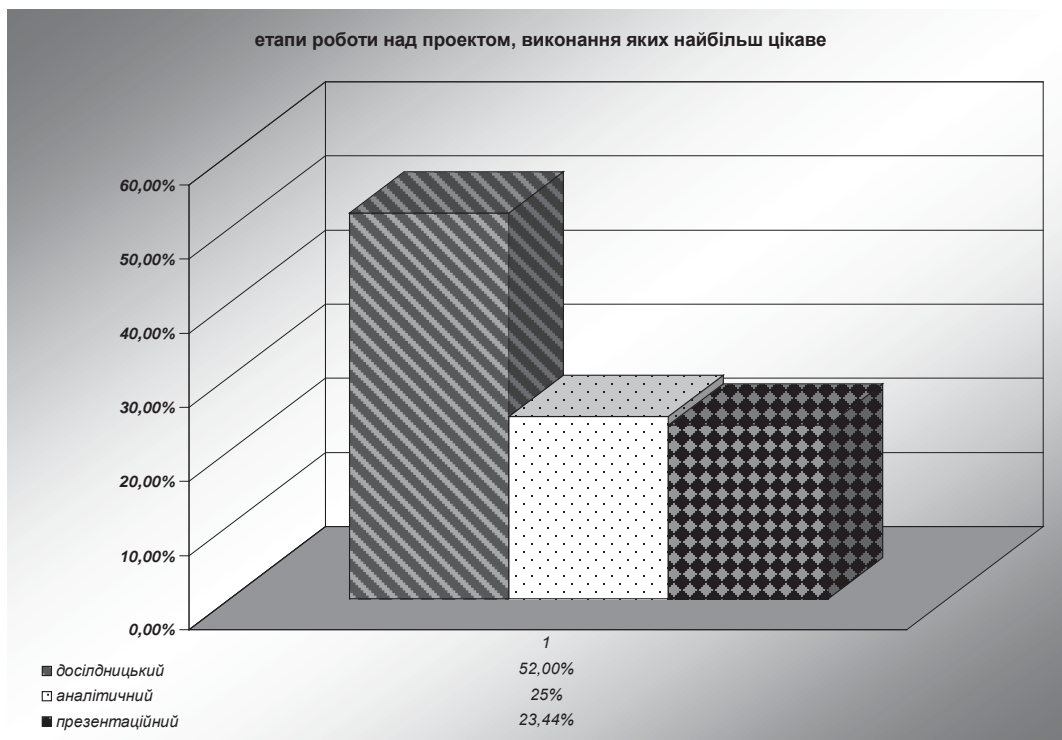
Численними дослідженнями доведено, що інтерес стимулює волю і увагу, сприяє більш швидкому і міцному запам'ятовуванню.

Однак значення пізнавального інтересу виходить далеко за рамки навчального процесу. У триєдиній задачі – навчання, розумовий розвиток і виховання особистості – інтерес є сполучною ланкою. Саме завдяки інтересу як знання, так і процес їх придбання можуть стати рушійною силою розвитку інтелекту і важливим фактором виховання всебічно розвиненої особистості [4, с. 65–69].

Пізнавальна активність найбільшою мірою проявляється під час виконання студентами самостійної роботи, яка представляє собою вид навчальної діяльності з різними джерелами знань, протікає за завданням викладача з різним ступенем самостійності і спрямована на вирішення конкретних навчально-виховних завдань.

Ступінь самостійності студентів визначається характером завдань, рівнем складності виконання. Завдання може бути сформульовано до матеріалу лекції, розповіді, бесіди, проведення спостереження, досвіду, практичної роботи або роботи з підручником. Для розвитку пізнавальної активності необхідно поступово ускладнювати завдання.

Постановка завдання. Метою статті є висвітлення результатів експериментального дослідження з впровадження методу проектів під час вивчення курсу «Загальна екологія» та вплив його на загальний пізна-

Рис. 1. Відповіді студентів на запитання «Який етап, на Вашу думку, виявився цікавим під час виконання науково-творчого проекту?»

вальний розвиток студентів і формування професійної компетентності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Підготовка студента до майбутньої професійної діяльності є одним з основних вимог для сучасної вищої освіти. Щоб витримати конкуренцію на ринку праці, більшість студентів усвідомлюють необхідність володіння не тільки професійними навичками, а й одним або декількома іноземними мовами. Збільшення частки самостійної роботи студентів вимагає реорганізації навчального процесу з урахуванням впровадження найбільш ефективних методів і технологій, використання сучасних засобів навчання. Серед використовуваних засобів розвитку навичок самостійної роботи студентів все більшої популярності отримує методика застосування проектів. Проект дає студентам можливість висловити свої власні ідеї в зручній для них формі, проявити свої таланти і творчі здібності [7, с. 27].

Метод проектів – це сукупність прийомів, дій студентів в їх певній послідовності для досягнення поставленої мети.

Основна мета методу проектів полягає в наданні студентам можливості самостійного отримання знань в процесі вирішення практичних завдань або проблем, які вимагають інтеграції знань із різних наочних сфер [3, с. 36].

Якщо говорити про метод проектів як про педагогічну технологію, то ця технологія передбачає сукупність дослідницьких,

пошукових, проблемних методів, творчих за своєю суттю.

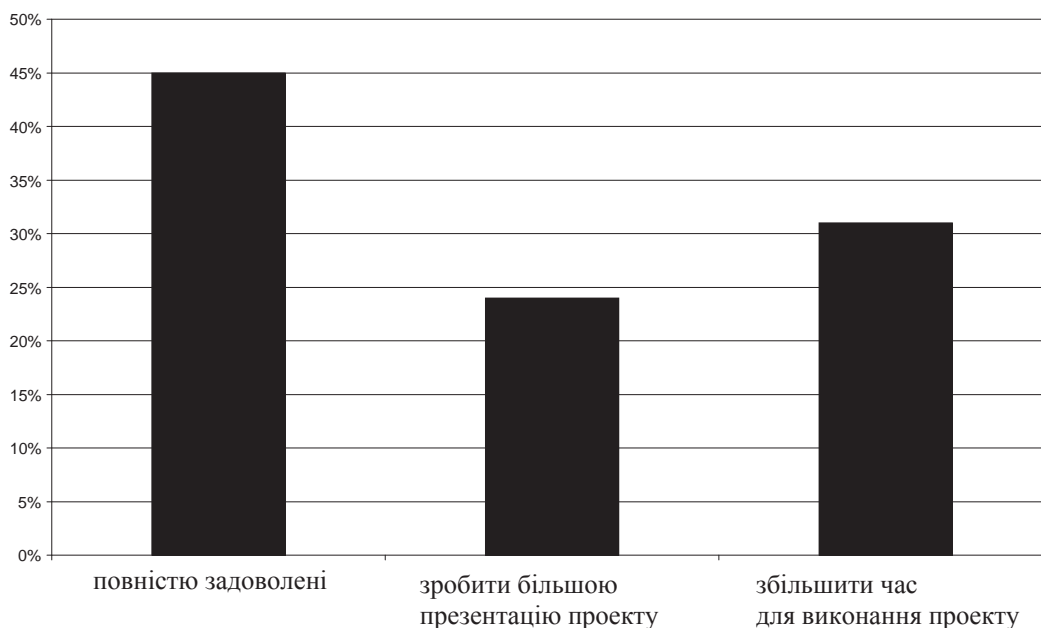
Викладачеві в рамках проекту відводиться роль розробника, координатора, експерта, консультанта. Метод проектів стає «інтегрованим» компонентом цілком розробленої і структурованої системи освіти [2, с. 76–88].

Розроблений ще в першій половині ХХ ст. на основі прагматичної педагогіки Дж. Дьюї метод проектів стає особливо актуальним у сучасному інформаційному суспільстві. Слід зауважити, що метод проектів не є новою в світовій педагогіці: він почав використовуватися в практиці навчання значно раніше виходу в світ відомої статті американського педагога В. Килпатрика «Метод проектів» (1918 р.), в якій він визначив це поняття як «від душі виконуваний задум» [7, с. 45].

На сьогодні метод проектів є одним з основних сучасних активних інноваційних методів навчання.

Відмінною особливістю проектною діяльності є чіткий логічний виклад, високий ступінь науковості, переконливість міркувань, оригінальність мислення, достовірність результатів, ерудованість в обраній області пізнання. Проект передбачає вміння логічно мислити, працювати з літературою, глибоке знання предмета, що вивчається, цілеспрямованість. Долучаючись до проектною роботи, студенти починають виявляти цікавість до науки, пошуку, експерименту. Участь в науково-практичних конференціях

Пропозиції студентів щодо методики розробки науково-дослідницької діяльності

Рис. 2. Відповіді студентів на запитання «Що потрібно змінити в проектній діяльності з екології?»

привчає їх до зібраності, виховує волю, почуття відповідальності.

Робота над проектом дає можливість задіяти в процесі навчання не тільки інтелект, досвід, свідомість людини, а й її почуття, емоції, вольові якості, сприяє «зануренню» в навчальний матеріал. Проектна робота передбачає включення механізмів запам'ятовування і відтворення інформації; передачу інформації іншим; застосування знань у варіативних ситуаціях; розуміння причинно-наслідкових зв'язків, співвідношення частин і цілого; наведення аргументів і доказів, перегрупування окремих частин і створення нового цілого і т.д.

Метод проектів сприяє не тільки розкриттю можливостей і здібностей студента, а й усвідомлення, оцінювання особистісних ресурсів, визначення особистісно значущих і соціально ціннісних перспектив. Проектна діяльність сприяє розвитку ініціативи, самостійності, організаторських здібностей, стимулює процес саморозвитку [5, с. 65–69].

Проектна діяльність «змушує» студента по-новому подивитися на свої вміння, на характер взаємодії з навколишнім середовищем. Як результат, відбуваються якісні зміни в психологічній структурі особистості, яка зумовлює оволодіння навичками спілкування. Це такі зміни, як: вміння ставити адекватні, особистісно значущі та соціально важливі життєві перспективи, розвиток потреби і пошукової активності щодо реалізації цих перспектив [7, с. 18–19].

Застосування методу проектів створює умови, сприятливі для позитивних змін в знаннях, навичках і вчинках студентів, їхньому ставленні до отримання знань.

Мета експериментального дослідження полягала у виявленні значення методу проектів як основи науково-творчої діяльності студентів-біологів під час вивчення курсу «Загальна екологія».

Експериментальне дослідження включало в себе два етапи. На першому етапі було проведено констатуючий експеримент, в якому брали участь викладачі та студенти. На другому етапі було проведено навчальний експеримент.

Метою проведення констатуючого експерименту було вивчення стану проблеми застосування проектного методу під час вивчення курсу «Загальна екологія»; проведення спостережень за ходом навчального процесу, відвідування пар, анкетування викладачів та студентів, аналіз та зіставлення їхніх відповідей.

Одним із завдань у дослідженні було вивчення стану застосування методу проектів як основи науково-творчої діяльності

студентів, виявлення знань, умінь і навичок студентів, виконання студентських проектів з екології.

Для цього було задане питання: «Який етап, на Вашу думку, виявився цікавим під час виконання науково-творчого проекту?». Відповіді представлено на рисунку 1.

Як видно з рисунку 1, 52% студентів називають найцікавішим етапом виконання проекту саме дослідницький. Напевно, тому, що студенти на цьому етапі працюють із реальними об'єктами і процесами, проводять спостереження.

Примітним є той факт, що 25% респондентів відзначають інтерес до аналітичного етапу, тобто обробці зібраного матеріалу і підготовці виходу проекту.

На жаль, презентаційний етап викликає інтерес тільки у 23,44% студентів. Це підтверджує думку про те, що студенти соромляться публічних виступів. Виходячи з вищезазначених відповідей, було задане наступне запитання: «Як Ви оцінюєте свої можливості і здібності за підсумками виконання проектів з екології?». Так, 78% студентів стали вище оцінювати свої можливості та здібності. Очевидно, це пов'язано з високою оцінкою якості виконання проекту. Решта говорили про невдоволення собою, часто додаючи, що постараться виконати наступний проект якісніше.

Відповідаючи на питання про те, що потрібно змінити в проектній діяльності з екології, 45% відзначили свою повну задоволеність її ходом; 24% запропонували презентацію проектів зробити більш глибокою; 31% – збільшити час для виконання проекту (рис. 2).

Таким чином, анкетування студентів, які виконували проектну роботу, і аналіз відповідей викладачів, які відвідували заняття, виявило наступну картину:

1. Найбільш цікаві теми проектних робіт – науково-практичні, тобто постановка дослідів, спостереження за природою.

2. Під час виконання науково-творчого проекту найцікавішим етапом, на думку студентів, виявився дослідний.

3. Більшість респондентів за підсумками виконання проектів оцінюють свої можливості та здібності з позитивного боку.

4. У ході бесіди з викладачами з'ясувалося, що використання методу проектів в екології дає можливість розвивати у студентів комунікативні навички та вміння, такі як вміння працювати в групі, виконувати різні ролі, відстоювати свою позицію і знайомитися з різними точками зору на одну проблему, вміння брати відповідальність за вибір рішення, виявляти взаємоповагу та

надавати взаємодопомогу, вміння поділитися своїми ідеями та знайденою інформацією, вирішувати спірні питання.

Висновки з проведеного дослідження. В сучасний навчальний процес впроваджуються нові методи навчання, що відроджують досягнення експериментальної педагогіки минулого століття і побудовані на принципі саморозвитку, активності особистості. Насамперед до такого методу відносять проектне навчання. Проектне навчання допомагає сформувати так званий проектувальний стиль мислення, який поєднує в єдину систему теоретичні та практичні складові діяльності людини, дозволяє розкрити, розвинути, реалізувати творчий потенціал особистості.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Анисимова В.А. Методика развития научно-исследовательской деятельности студентов вуза /

В.А. Анисимова // Вестник ЮУрГУ. – 2009. – № 13. – С. 66–73.

2. Беспалько В.П. Проектирование учебного предмета / В.П. Беспалько // Школьные технологии, – 2006. – № 6. – С. 76–88.

3. Беспалько В.П. Элементы теории управления процессом обучения / Беспалько В.П. – М.: Педагогика. Ч. 1. 1970. – С. 80.

4. Митяева А.М. Особенности многоуровневой системы подготовки в современном вузе / А.М. Митяева // Педагогика, 2005. – №8. – С. 69–75.

5. Орехов Е.Ф. Развитие профессиональной компетентности студентов высшей школы / Е.Ф. Орехов, О.Л. Карпова // Научно-теоретический журнал «Учёные записки университета имени П.Ф. Лесгафта». – 2007. – № 7(29). – С. 65–69.

6. Смирнов С.Д. Педагогика и психология высшего образования / С.Д. Смирнов. – М.: Феникс, 2001. – 319 с.

7. Яремчук В.М. Основы научно-дослідницької роботи студентів [навчальний посібник] / Яремчук В.М. – 2-е вид., виправлене. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія». – 2012. – 56 с.

УДК 378.12:327(4)

ТИПОЛОГІЯ СТАНДАРТІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У КРАЇНАХ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ: ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНИХ СТАНДАРТІВ ДОШКІЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ

Мельник Н.І., к. пед. н.,
доцент кафедри дошкільної освіти

Педагогічний інститут Київського університету імені Бориса Грінченка

У статті представлено аналіз особливостей типології професійних стандартів, проаналізовано специфіку їх формування. Визначено загальні критерії, за якими формуються професійні стандарти у країнах Західної Європи. Охарактеризовано особливості формування стандартів та вимог до професійної підготовки дошкільних педагогів у країнах Західної Європи. Встановлено відмінності у підходах до формування професійних стандартів та роль Європейської кваліфікаційної рамки у контексті розробки Національних стандартів і куррикулумів педагогічної освіти.

Ключові слова: стандарти, педагогічна освіта, професійна підготовка, дошкільні педагоги, типологія, Європейська кваліфікаційна рамка, професійні профілі.

В статье представлен анализ особенностей типологии профессиональных стандартов, проанализирована специфика их формирования. Определены общие критерии, по которым формируются профессиональные стандарты в странах Западной Европы. Охарактеризованы особенности формирования стандартов и требований к профессиональной подготовке дошкольных педагогов в странах Западной Европы. Установлены различия в подходах к формированию профессиональных стандартов и роль Европейской квалификационной рамки в контексте разработки Национальных стандартов и куррикулумов педагогического образования.

Ключевые слова: стандарты, педагогическое образование, профессиональная подготовка, дошкольные педагоги, типология, Европейская квалификационная рамка, профессиональные профили.

Melnyk N.I. PEDAGOGICAL EDUCATION STANDARDS TYPOLOGY IN WESTERN EUROPEAN COUNTRIES: PECULIARITIES OF PRESCHOOL TEACHERS' PROFESSIONAL STANDARDS

The article is devoted to the analysis of the professional standards typology, the author analyses the specificity of their formation. The general criteria which formed professional standards in Western Europe is distinguished. The peculiarities of formation of standards and requirements for training preschool teachers in Western Europe. Differences in approaches to the formation of professional standards and the role of the European qualification framework in the context of developing national curriculum standards and teacher education are pointed out in the issue.

Key words: standards, teacher education, professional training, preschool teachers, typology, European Qualifications Framework, professional profiles.